

ПЕРЕ РИСТЕСКИ
PERE RISTESKI

ЗНАЦИ НА ВЕТРОТ
SIGNS OF THE WIND

Издавач:
ПНВ ПУБЛИКАЦИИ
www.pnv.mk
contact@pnv.mk

За издавачот:
Јулијана Величковска

Represented by:
Julijana Velichkovska

Уредник:
Јованчо Димоски

Editor:
Jovancho Dimiski

**Ова издание е поддржано од Министерството за
култура на Република Македонија**

Пере Ристески
ЗНАЦИ НА ВЕТРОТ

Pere Risteski
SIGNS OF THE WIND

Препев на англиски/ translated by:

Соња Гаврилошка - Љулкова

Sonja Gavriloska - Ljulkova

Зоран Радически

Zoran Radicheski

вишина
облаче со здив ъомесѡувам

height
i shift a cloud with my breath

exo
ог југ веџер се крева

echo
wind rises from the south

зениѡ
облак во облак се ѡреврѡува

zenith
a cloud in a cloud rolls around

їролеїен дожд
їоїла кайка їага во друга

spring rain
warm drop falls into another

облачен ден
моише желби во ѓурѓурна боја

a cloudy day
my wishes in purple colour

ве̑ре нас̑ро̑и ве̑ре ѿавка

a wind opposite another blows

облаци
моӣе мисли барабана̄ш

clouds
my thoughts are drumming

Прва молња
в бескраен шир дожд суни

the first thunder
the rain jingles in infinity

облаци се отварају слој по слој

clouds are being opened layer by layer

вешер див ђодмами цушеж и замина

the wild wind swindled blossom and left

̄рӣек
̄роре̄чен црн облак се заава

burning of the sun
a rarefied dark cloud is striking

влага
Ѓалав дождец врне

humidity
frisky rain drops

синевина
безоблачностъ собрана во сонцето

teal blue
cloudlessness gathered around the sun

йиѡм веѡер йамучни облаци раскина

tamed wind tore the cotton clouds

црн облак
гром глуво јачка

a black cloud
a thunder resounds in emptiness

колку ли дождовни капки паѓаат на земјата... во мир

how many rain drops are falling on earth... in peace

шaшнеж
молња црн облак раскина

roar
a lightning tore a dark cloud

сончев ѓек
разјужен веџер омарџува

**the sun burns
the south wind is sultry**

облаци ђо набрчкано небо се ђогбуѡнувааѡ

clouds under the wrinkled sky are pushing between

крај на мар̄ш
овде-онде редок дожд ѿроѿскува

the end of march
here and there some slight rain sprinkles

рамногеница
облаци логорувааџ

equinox
clouds are camping

големи ветрови
голи дрвја со ветер шепотат

smooth breeze
bare trees whisper with the wind

грак на врана облак ѿрелеѡа

a crow of a crow flew over a cloud

зазор
врне дожд...дожд врне

dawn
it rains...and rains

самрак
црни облаци ђенавеаѡ

twilight
dark clouds are foaming

лишо небо
сув веџер дивее

thin sky
dry wind goes wild

їредвечерна заїурнина вїиена во мал облак

evening sultriness soaked in a cloudlet

ис̄точно
сӣшен дожд косо ѓрска

eastbound
small slanted rain sprinkles

југовина
јавор вершикално шумоли

south wind
a maple tree murmurs vertically

црни облаци
дожд во влажен самрак расџрска

dark clouds
rain scattered within wet twilight

їолнебо
расїламшен залез искри

halfsky
the blazing sunset sparks

дожд
осѣролисѣ шевар се ежави

rain
sharp leafed bulrush is perching

мугрина
бел ѓревез небо ѓокри

dawn
a white veil covered the sky

МИГОВНО
вешер доловливо се лелее

instantly
a wind wallows recaptured

јагленоцрн облак
ровја игра цик-цак

a coaly dark cloud
thunderbolt goes zigzag

Предзорен дожд периодично ърска

a rain before dawn splatters periodically

сив облак
јагар дожд ђлиска

a grey cloud
vigorous rain splashes

лесно веїре
сонце обраби облак

a light wind
the sun edged a cloud

синкав разлив
кон крај на денош облак ѿлови

bluish overflow
a cloud floats at dusk

лесен шум
дожд и с̄ура

light murmur
it rains cats and dogs

ЗНАЦИТЕ НА ВЕТРОТ ДУВААТ
КОН ЈАПОНИЈА

Водечкиот современ македонски хаику-мајстор, Пере Ристески, повторно ја „стероидизира“ македонската книжевна историја со уште едно негово уникатно дело. Да појаснам, ја „*стероидизира*“ затоа што неговото авторско темпо е многу повеќе *forte* отколку што македонската (не)книжевна јавност има *stamina* и кондиција да го одомаши на овие простори и, велама, *уникално* затоа што *Знаци на ветерот* претставува пионерска збирка песни-метаморфози на хаикето.

THE SIGNS OF THE WIND
BLOW TOWARDS JAPAN

Leading contemporary Macedonian haiku-master, Pere Risteski, once again, “steroids” Macedonian literary history with another unique work. To be more precise, I say “*steroids*” because his author’s pace is much more *forte* than the Macedonian (non)literary public can keep up with his pace and embrace the imported poetic forms; and, I say *unique* because *Signs of the Wind* is but a pioneering collection of poems-variations of the haiku.

Пере Ристески е единствениот исклучиво хаику-поет во Македонија. Громок во светските хаику-кругови и асоцијации (добитник на интернационални награди за хаику, објавуван во интернационални зборници во разни земји од светот), Ристески шепоти на домашното тло, и тоа само заради фактот што поетската форма на хаикуто кај нас сè уште споро патува од Јапонија. На нашите простори хаикуто се смета за далечна егзотика и како таква привилегија на „одбрани“ поети/поетеси. Оваа притаена стравопочит го сведува хаикуто на, да се послужи со остроумните зборови на поетот Ефтим Клетников: „грип што сите го префатија“. Меѓутоа, само

Pere Risteski is the only Macedonian poet who exclusively writes haiku-poems. Loud-voiced in the global haiku circles and associations (he is the winner of many international haiku awards, and his haiku poems are published in many international collections in different countries of the world), Risteski whispers on domestic grounds, and only because of the fact that the haiku poetic form, yet, slowly travels from Japan. We still consider the haiku form distant and exotic, and, as such, a privilege of “inspired” poets. This furtive awe reduces the haiku to “contagious flu every poet caught” – to use the witty words of the poet Eftim Kletnikov. However, it is Risteski alone that destroyed the

Ристески го сруши кинескиот ѕид меѓу балканската и источноазиската поетска култура и продре длабоко во суштината на есенцијата на оваа поетска форма, која, секако, пред сè, функционира според системот на правилата на јазикот на кој му припаѓа.

Со *Знаци на вејроџи* Ристески покажува дека веќе ја надминал фазата на „чисто“ хаику и дека продолжува понатаму, тонејќи во длабочините на ненаситното истражување. Со *Знаци на вејроџи* Ристески се најавува не само како хаику-мајстор, туку и како автор- трагач по форми- варијации на хаикето. Следствено, *Знаци на вејроџи* претставува збирка песни-

great wall between the Balkan and the East Asian poetic cultures and penetrated deeply into the essence of this poetic form, which, of course, primarily functions according to the set of rules of the language it belongs to.

Signs of the Wind poetry book indicates the fact that Risteski has already overcome his haiku phase and that he goes on even further, diving into the depths of the insatiable experimentation. *Signs of the Wind* poetry book announces Risteski not only as a haiku- master, but also as an author-seeker for variations of the haiku form. Consequently, *Signs of the Wind* poetry

куџлеџи, односно двосџиџиџа – форма која претставува исход на поетските експериментирања со хаикуто и моностихот.

Всушност, куплетот претставува многу ретка појава на хаикуто. Оваа јапонска поетска форма првпат се појавува во Европа во триесеттите години на минатиот век при преведувањето на јапонскиот хаику-класик Асатаро Мијамори. Годинава, Јапонците ја реактуелизираат и повторно ја враќаат во мода на книжевната сцена. (Македонскиот поет Ристески е во чекор со модерните трендови и глобално, не само локално.)

book is a collection of *couplet poems* – a form-outcome of the poetic experimentation with the haiku and the single-line poems.

In fact, the couplet is a very rare form of haiku. This Japanese poetic form first appeared in Europe in the 1930s, when translating the Japanese haiku master Asataro Miyamori. This year, the Japanese revive the form and bring it back in fashion onto the literary scene. (The Macedonian poet Risteski keeps step with the current trends both globally and locally.)

Куплетот, односно двостихот, претставува исклучително куса форма на песна составена само од два стиха, а при тоа првиот стих е значително пократок од вториот. Двата стиха во песната се во корелација и градат врска на јукстапозиција – поврзаност која се темели на блага меѓусебна спротивност. Јукстапозицијата не е чиста и едноставна спротивност, ниту чисто и едноставно надополнување, туку спротивност која се изразува преку надополнување, односно надополнување кое се изразува преку спротивност. Нашиот македонски мајстор на кратките поетски форми плива во умешноста и досетливоста на јукстапозицијата како охридската јагула во Охридското

The couplet is an extremely short form of a poem composed of only two verses, with the first verse being significantly shorter than the second. Between the two lines of the poem there is a correlation and they are mutually connected with a juxtaposition – a connection based on a mild mutual opposition. Juxtaposition represents no pure and simple opposition, nor a pure and simple complementation, yet an opposition that is expressed through complementing, i.e. complementing expressed through contradiction. Our Macedonian master of short poetic forms swims in the artistry and wit of the juxtaposition as does the Ohrid eel in Lake Ohrid. His “light

Езеро. Неговата „лесен шум / дожд истура“ во себе ја носи тежината на јукстапозицијата од антологиската песна на Езра Паунд „На метро-станицата“ (*“In a Station of the Metro”*).

Меѓутоа, јукстапозицијата не е единствената карактеристика на згуснатите хаику-песни на Ристески кои се наметнуваат при читањето/слушањето. Покрај неа и звучноста им е многу јасна карактеристика. Звучноста во песните на *Знаци на вејрој* се согледува во внатрешната суптилна рима и алитерациите и асонанците, како на пример: „облаци / моите мисли барабанат“, „питом ветер памучни облаци раскина“, „облаци по набрчкано небо се подбутнуваат“ и „ззор / врне дожд...дожд

murmur / it rains cats and dogs” is as strong juxtaposition as the juxtaposition of Ezra Pound’s seminal poem *“In a Station of the Metro”*.

However, juxtaposition is not the only characteristic of Risteski’s condensed haiku poems that is easily noticeable while reading/listening. Sonority is but a very strong feature, too. Sonority of the poems in *Signs of the Wind* is evident in the subtle inner rhyme, as well as the alliteration and the assonance; for example: “clouds / my thoughts are drumming”, “clouds under the wrinkled sky are pushing between” and “dawn / it rains ... and rains”. In addition, I am obliged to mention that alliteration and assonance are

врне“. При тоа морам да напомена дека алитерацијата и асонанцата се најчестите поетско-јазични алатки кои ги користи Шекспир во своите стихови (и во сонетите и во драмите). Како метрички средства многу тешко се постигаат, бидејќи за да се постигнат треба да се надминат две потешкотии: длабокото познавање на јазикот и натпросечното чувство за јазикот, како и насоченото размислување во звучност истовремено со размислувањето за содржината. Понатаму, звучноста во двостишијата на Ристески се доживуваат, како што вели македонскиот академски експерт за ориентални книжевности, Владимир Мартиновски – „ехо-ефект“.¹

1. Мартиновски В. „Хаику – поезија на соединувањето“, есеј. Блесок, рецензирано списание. 54. Мај-јуни 2007. <http://www.blesok.com.mk/tekst.asp?lang=mac&tekst=956&str=3#>

the most common tools of the poetic language of Shakespeare that he used in his verses (both in the sonnets and the plays). Also, as metric devices, they are very difficult to achieve because, in order to be achieved, poets should overcome two difficulties: the profound knowledge of the language and the above-average sense of the language, as well as the directed thinking towards sonority, being simultaneously active with the directed thinking towards the content. Furthermore, the sonority in Risteski's short poems are experienced as an "echo-effect" – as said by Vladimir Martinovski, the Macedonian academic expert on oriental literature.¹

1. Martinovski V. "Haiku – Poetry of Integration", essay. Blesok, peer-reviewed journal. 54. May-June 2007. <http://www.blesok.com.mk/tekst.asp?lang=eng&tekst=956&str=3>

Пишувајќи за книгите *Ден и ноќ на секојдневие*то од Јосип Ости и *За врабец* од Џек Галмиц, Мартиновски на самиот почеток наведува дека:

Една од луцидните констатации на кусиот, но исклучително инспиративен есеј „Хаику – еликсир на животот“ од Боривој Буква (објавен во списанието Лоза бр. 18, во превод на Марјан Минов) е дека создавањето хаику подразбира барем три нешта, три способности, три предуслови:

/1/ доживување – способност за вистинско, јасно, стварно доживување на себеси, светот и животот, вистинската стварност

Writing about the books: *Day and Night of Everyday* by Josip Osti and *For a Sparrow* by Jack Galmitz, Martinovski, at the very beginning states that:

One of the lucid conclusions in the short but exceptionally inspiring essay “Haiku – an elixir of life” by Borivoj Bukva (published in Loza magazine no. 18, translated by Marjan Minov) is that creating haiku means at least three things, three abilities, three prerequisites:

/1/ experience – ability for genuine, clear, real experience of oneself, world and life, genuine reality

/2/ изразување – способност за изразување во зборови на тоа доживување, непроменливо, онакво какво што е

/3/ живот – со соединување на самиот себе, светот, стварноста, животот, со соединување на доживувањата и изразувањата, настанува хаику.²

Ако го земеме предвид ставот на Буква и ја прочитае *Знаци на вејрој* неизбежно ќе воочиме дека згусната во двостих хаику-пoeзија на Ристески во себе ги содржи трите есенцијални одлики кои ги споменува Бук-

2. Ibid.

/2/ expression – ability for expressing the experience in words, unaltered, as is

/3/ life – in integration of oneself, world, reality, life, in integration of experiences and expressions, haiku is born.”²

Should we consider Bukva’s view-point and read *Signs of the Wind*, inevitably, we will face the fact that Risteski’s dense haiku poetry does contain the three essential features stated by Bukva. Indeed, Risteski’s experiences are “genuine and clear”, they are “genuinely and clearly”

2. Ibid.

ва. Навистина, доживувањата на Ристески се „вистински и јасни“, тие се „вистински и јасно“ пренесени во збор (а преку зборот преточени во чувства), а воочливо е и соединувањето на личноста на поетот со реалната стварност на која ѝ припаѓа и во која живее. „Автентичното доживување на „вечноста на мигот“, лапидарност[а] на поетскиот дискурс“, „соединување[то] на она што е внатре со она што е надвор“, „[с]веста на субјектот за проникнувањето со светот кој го опкружува“, описите на обичните, непомпезните феномени на природата и поврзувањето на длабоката емоционална, душевна состојба на поетот со нив – сè се ова карактеристики на хаику-по-

translated into words (and, through the words, translated into feelings); and the merging of the poet's personality with the actual reality he belongs to and lives in is evident. "Authentic experience of 'eternity of the moment';" "lapidary of poetical discourse"; "an integration of the one inside with the one outside"; "subject's consciousness of permeation with the world that surrounds it"; descriptions of the ordinary, common natural phenomena and the relation of the deep emotional, mental state of the poet with them – all of these are characteristics of the haiku poetry and are fully expressed in Risteski's couplets. Three of the tips for a good haiku

езијата и се силно изразени во двостихот на Ристески. Три од советите за добро хаику што ги препорачува Исаму Хашимото, поранешниот уредник на хаику-рубриката на англиски јазик од јапонскиот дневен весник *Маиничи Шимбун* (*Mainichi Shimbun*): „отсликај ги нештата, за хаикето само да зборува“, „прикажи ги работите едноставно“ и „користи компарација (ако е можно), со ‘нешто ново’“³ се, исто така, силна одлика на двостихното хаику на Ристески. Одлични илустрации за ова претставуваат следниве стихови: „облаци / моите мисли барабанат“, „вишина / облаче со

3. Хашимото И. „Совети за добро хаику“, есеј. <https://vivereperhaiku.wordpress.com/2017/05/22/i-21-suggerimenti-per-un-buon-haiku-di-isamu-hashimoto/>

recommended by Isamu Hashimoto, the former editor of the English haiku column in the Japanese daily newspaper *Mainichi Shimbun*: “Just depict things, plainly, so the haiku will stand and talk by itself.”; “Just depict things plainly.” and “Use the simile elaborately (if possible), with ‘newness’.”³ are, too, the strong features of Risteski’s two-lined haiku. Perfect examples are the following verses: “clouds / my thoughts are drumming”; “height / I shift a cloud with my breath”; “how many rain drops are falling on earth... in peace”; “dawn / a white veil covered

3. Hashimoto I. “For Making a Good Haiku”, essay. <https://vivereperhaiku.wordpress.com/2017/05/22/i-21-suggerimenti-per-un-buon-haiku-di-isamu-hashimoto/>

здив поместувам“, „колку ли дождовни капки паѓаат на земјата... во мир“, „мугрина / бел превез небо покри“ и сл. Еден друг совет на Хашимото се однесува на поетската дикција. Имено, тој вели дека треба да се бараат „ефективни именки“⁴ за комплетен хаику-ефект. Погледнете само колку очудуваат „ефективните именки“ на Ристески: „вишина“, „ехо“, „молња“, „шир“, „цутеж“, „татнеж“, „полнебо“... Всушност, не само именките, туку и придавките што ги засилуваат именките се многу моќни и заедно создаваат многу силни и живи поетски слики („топла капка“, „ветер див“, „палав дождец“, „питом ветер“, „памучни облаци“, „набрчкано небо“ итн.).

4. Ibid.

the sky” etc. Hashimoto’s other advice concerns the poetic diction. Namely, according to him, “effective nouns”⁴ should be sought for a complete haiku effect. Thus, the defamiliarisation of Risteski’s “effective nouns” is considerable – for instance: “height”, “echo”, “thunder”, “infinity”, “blossom”, “roar”, “halfsky”... In fact, not only the nouns of Risteski’s verses, but also the adjectives that modify them are very powerful and, together, they create very powerful and vivid poetic images (“warm drop”, “wild wind”, “frisky rain”, “tamed wind”, “cotton clouds”, “wrinkled sky”, etc.).

4. Ibid.

Знаци на вејроџи од Пере Ристески претставува збогатување на современата македонска книжевност со ретка објава од поинаков карактер од традиционалниот или глобалниот постмодернистички тренд. *Знаци на вејроџи* од Пере Ристески претставува збогатување на македонската книжевност со ретка објава помакедончена ориентална поетска форма и прва (и засега единствена) објава експериментална форма културолошки далечна на нашата традиција. Впишувањето на оваа книга во календарот на нашата книжевност претставува забележување со црвено на датумот на публикување како празник кој треба да се слави.

Signs of the Wind poetry collection by Pere Risteski does enrich Macedonian contemporary literary scene with a unique publication, different from the traditional or global postmodern-trend. Also, *Signs of the Wind* poetry collection by Pere Risteski does enrich Macedonian literary scene with a rare publication of a macedonised oriental poetic form and it is the first (and so far unique) publication of an experimental form culturally distant from our tradition. The marking of this book in our literary calendar is but a red memo of the date of publication as a date of a holiday that should be celebrated. Pere Risteski, the author of the book, is not only a haiku au-

Пере Ристески, авторот на оваа книга, не е само автор исклучиво на хаику-песни, туку е и вистински хаику-мајстор кој ги води читателите/ките низ тајните на хаикуто експериментирајќи со него, модернизирајќи го и доближувајќи го културолошки до македонското читателство. Во годината кога самите Јапонци ја реактуелизираат оваа досега подзаборавена форма, на другата страна на светот се јавува и еден Македонец со збирка двостишија. Каково ли само телепатско премостување на двете култури! Збирката е двојазична, напишана на македонски јазик и преведена на англиски јазик, а можам само да го замислам предизви-

thor, yet, also, a real haiku master who guides readers through the labyrinth of the secrets of the haiku by experimenting with it, modernising it and bringing it culturally closer to the Macedonian readers. In the very same year when the Japanese themselves revive this thitherto forgotten form, on the other side of the world, there is a Macedonian who publishes a collection of two-lined haiku poems. What a telepathic bridging of the two cultures! The poetry collection is bilingual, written in Macedonian and translated into English, and I can only imagine the challenge to translate it into Japanese. Perhaps (not quite) a small step for a Macedonian author, yet

кот да се преведе и на јапонски. Можеби (и не така) мал чекор за еден Македонец, а голем за една „мала“ книжевност како македонската.

Елена Пренцова

great leap for a literary tradition such as the “minor” Macedonian.

Written and translated by:
Elena PRENDJOVA

Пере Ристески е роден 1977 година во Струга, Македонија. Автор е на осум книги поезија, од кои четири со хаику поезија. Неговата хаику поезија е преведена на бројни јазици и редовно се објавува во книжевни списанија и антологии во Европа и светот. Добитник е на значајни интернационални признанија, пофалници и дипломи. Живее во Охрид, Македонија.

Pere Risteski was born 1977 in Struga, Macedonia. He is an author of eight books of poetry, four of them are haiku . His haiku poetry has been translated into many languages and appear regularly in literary magazines and anthologies in Europe and the world. He is winner of significant international recognitions, honors and diplomas. He lives in Ohrid, Macedonia.

Соња Гаврилоска Љулкова е родена во Охрид, Македонија 1978 година. Таа е дипломиран филолог по англиски јазик и литература. Живее во Охрид. Работи како наставник и преведувач. Учесник е во проектот „Зен Верс“, со своја катаута поезија.

Sonja Gavriloska Ljulkova was born in Ohrid, Macedonia in 1978. She is a graduated philologist of English language and literature. She lives in Ohrid. Works as an English teacher and a translator. She is part of the project „Zen Vers“, with her own katauta poetry.

Зоран Радически е книжевен преведувач, толкувач, поет и лингвист. Роден е 1985 година во Скопје, Македонија. Дипломирал и магистрирал на Катедрата за превод и толкување, македонска и словенска лингвистика и Политички науки на Универзитетот „Св. Кирил и методии“ – Скопје. Зоран е редовен преведувач и толкувач на фестивалот Струшки вечери на поезијата, за кој превел 4 поетски книги и песни од млади европски поети како дел од платформата Версополис. Тој пишува класична, хаику и слем поезија. Течно зборува 10 јазици. Живее во Холандија.

Zoran Radicheski is a literature translator, interpreter, poet and linguist. He was born 1985 in Skopje, Macedonia. He has obtained BA and MA degrees in Translation and Interpreting, Macedonian and Slavic linguistics and Political science at the National University Sts. Cyril and Methodius of Skopje, Macedonia. Zoran is regular translator and interpreter for the Struga Poetry Evenings festival, for which he has translated 4 poetry books and various poems from young European poets as part of the Versopolis platform. He also writes classic, haiku and slam-poetry. He fluently speaks 10 languages. Zoran currently resides in the Netherlands.

Copyright: © 2016 Сите права на изданието ги има ПНВ ПУБЛИКАЦИИ ДООЕЛ-Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрување на издавачот.